

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

MENTOR

LETN. 23

1935-36

ŠTEV. 5

Vsebina 5. številke:

France Jesenovec, Dijak — podeželski režiser 97 / Janko Mlakar, Spomini 100 / Dular Jože, Noč v mlinu 107 / Ivan Podgornik, Drobne zgodbe 108 / Dr. Joža Lovrenčič, Q. Horatius Flacus 109 / H. Sovrè in Fr. Omerza, Iz Horacijevih pesmi 111 / Ciril Ahlin, Moje srce 115 / Niko Kuret, Ulysses z Ithake 116 / Obzor-
nik: Nove knjige 118 / Pomenki 119 / Zanke in uganke 120.

Uredništvo lista: Prof. dr. Joža Lovrenčič, Ljubljana, Zrinjskega c. 7. — Na ured-
ništvo se pošiljajo vsi rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu. —
Rokopisi se ne vračajo. — Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. — Na upravo
se naslavlja vsa naročila in reklamacije.

Mentor izhaja v Ljubljani med šolskim letom vsakega 1. v mesecu. — Izdaja ga
Prosvetna zveza v Ljubljani (odg. Vinko Zor, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80.)
Urednik prof. dr. Joža Lovrenčič. — Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.
Predstavniki tiskarne France Uhernik, Kranj.

Celoletna naročnina za dijake Din 30., za druge in zavode Din 40. Posam. številka
Din 4.—. Plačuje se naprej. — Stev. ček. računa pri poštini hranilnici v Ljubljani
14.676. — Naročnina za Italijo: Lit. 10.— za dijake, Lit. 15.— za druge; za Avstrijo:
S 4.— za dijake, S 6.— za druge. — Plačuje se po italijanskih, oziroma avstrijskih
čekovnih položnicah „Katoliških misijonov“ v Grobljah pri Domžalah. — Naročnina
za Ameriko 1 dolar, za vse druge kraje vrednost 4 švic. frankov. — Poverjeniki
dobivajo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj. — Plačati pa morajo
vso naročnino z vse naročene izvode pred izidom šeste številke vsakega letnika.

B. KOLB & PREDALIČ

Sportna trgovina - Ljubljana - Kongresni trg 4

*Za zimo priporočamo svojo bogato zalogo zimskega sportnega
blaga: smuči, palice, stremena, čevlje, maže, volnenega blaga itd.*

*Za poletje pa naše priznane šatore, kajak čolne in dežne
plašče ter vso opremo za lahko atletiko, tenis, turistiko t. t. d.*

(Od 1. novembra dalje Kongresni trg številka 4)

FRANCE JESENOVEC:

DIJAK — PODEŽELSKI REŽISER

Naš véliki Levstik je kot narodni utilitarist postavil vsemu književnemu in izobraževalnemu delu med našim slovenskim narodom pravilo: iz naroda za narod! Ta njegov klic je star že osemdeset let, a še danes živ in veljaven. In komu velja, če ne predvsem slovenskemu dijaku, ki je izšel iz naroda, iz naših kmečkih koč, iz naših železničarskih barak, iz naših uradniških družin? Žulji slovenskega kmeta ga šolajo, trdo delo našega rudarja mu pomaga do boljšega kruha, težkó prihranjeni stotaki našega uradnika mu utirajo pot v civilizacijo in visoko kulturo naših dni. Prav je torej, da se slovenski študent zaveda, kdo mu daje dobrine, in ve, da jih je dolžan povrniti.

Mnogo je načinov in najrazličnejša so pota, ki naj po njih hodi naš študent, da bo v velikem čutu odgovornosti in hvaležnosti povrnil narodu, kar je njegovega. In med temi načini ni najzadnji tisti, ki vede našega študenta na slovenski podeželski oder.

J. E. Krek je pred štiridesetimi leti utrl pot prosveti po vsi Sloveniji, v vsako župnijo je postavil dom in vanj oder. Štirideset let že vzgajajo naši ljudski odri podeželsko ljudstvo, ki tako rado gleda igre, ki se tako rado pošteno povesele in pozabava. Med tistimi pa, ki so poklicani v vodstvo naših podeželskih odrov, so duhovniki, učitelji in — dijaki. In ker so danes ta dan duhovniki često preobremenjeni, učiteljstvo pa, žal, prečesto izgublja zvezo s preprostim ljudstvom, ostane vsa teža dramskega dela na podeželskem odru vprav na dijaku. Šola mu dá dosti teoretičnega pouka v ti smeri: čemu bi torej ne pristopil v prostem času še k praktičnemu, konkretnemu delu na tem poprišču?

Vem, dragi, da si že ob čitanju téhle uvodnih besed prišel do ugovora: naš čas hoče, da vračamo narodu na drug način. Sport, to je danes alfa in omega vsega mladinskega dejanja in nehanja! Zdravih krepkih ljudi hočemo dati narodu za vse, kar smo mu dolžni! Prav. A zdi se mi, da smo pri tem le vse preveč pozabili na prvi del rimskega reka: Mens sana — in corpore sano! Na duševno delo smo skoro pozabili, ker smo se preenostransko vrgli v telesnost, v materi-

alnost, v zunanost! Globlje bo treba zaorati, prosvetnemu delu in vzgoji bo treba dati več časa, mu posvetiti več sil, več naporov. Vsem, ki mi sledijo v tem mnenju in imajo smisel in voljo, delati na naših ljudskih odrih, nekaj misli in nasvetov na pot:

Naš slovenski ljudski oder je doživel v zadnjem času velik razmah. V podeželskih domovih je šlo čez oder na tisoče iger, od plehkkih prevodov v času čitalniškega življenja v šestdesetih letih preko Krekovih, Finžgarjevih, Medvedovih in Jalenovih dramatskih del, preko praznih iger s samimi moškimi ali samimi ženskimi vlogami pa tja do najtežjih Shakespearovih dram. Toliko so igrali, da so ponekod že kar samo z igrami vzdrževali prosvetne domove, pa se je iz tega razvilo celó igranje — za društveno blagajno.

Pri vsem tem velikem razmahu ni biló marsikaj v redu. Zato je nastal proti diletantstvu in dobičkaželjnosti hud odpor: leta 1934. smo Slovenci dobili knjižico „Pravi ljudski oder“, ki je v nji prof. Niko Kuret nakazal povsem novih poti našemu ljudskemu igranju. V nji je pisatelj ostro nastopil ne le proti igranju za denar, temveč tudi proti diletantizmu, proti neplodnemu posnemanju poklicnega gledališča v Ljubljani, proti zvezdam in zvezdnikom na ljudskih odrih, proti zunanosti in lažem diletantskega igravca. Do tu se z njim povsem strinjam in kot prvo svétujem našemu dijaku, da na svojem domačem odru na kratko pomete z vsemi temi in takimi izrodki v ljudskem igranju. Dijak mora vseskoz v društvenih odborih izjavljati načelo: najprej prosveta, izobrazba, vzgoja ljudstva, potem se to in ono, na koncu šele morebitni denarni dobiček, da se društvo more vzdrževati. Vem, slišali boste ugovore, da težjih boljših stvari ni treba spravljati na oder, ker jih preprosti človek ne razume in zato ne bo prinesla taka igra dobička. Tem naj velja: ljudstvo moramo dvigati! Ne bomo šli mi nazaj, ampak premalo izobrazeno ljudstvo naj gre naprej, za nami. Zvezd in zvezdnikov ne rabimo po naših odrih, že v filmu jih imamo preveč! Pregarjajmo neiskrenost in plitvost! Dijak — režiser, glej, da se bo vsak vživel v svojo vlogo, jo podal iz sebe! Teh reform je naš ljudski oder res krvavo potreben in slovenski dijak naj ne bo zadnji, ki jih bo pomagal izvesti! Uvede naj na oder laičnega igravca, ne diletantskega! Pisatelj „Pravega ljudskega teatra“ vas vabi: „Danes pričakujemo vprav med dijaštvom spet novih pionirjev ljudske igre, a to pot prave, — laične igre.“ Proti prejšnjemu diletantizmu želi Kuret laičnega igranja, želi misterijev in burk iz srednjega veka, želi pravih občestvenih narodnih in verskih in delavskih iger. Repertoar ljudskega odra torej precej spreminja in razširja. Prav. Tudi v tem še strinjam z njim. Samo zdi se mi, da so ga nekateri po deželi že prekosili v teh zahtevah, da želijo samih verskih iger. Dijak-režiser, glej, da te ne bodo v preveliki vnemi za nekaj slučajno „novega in modernega“ zavedli takile zahtevki na napačno, preozko pot pri izbiri iger. Res je, da potrebujemo poglobljenja, a zato še ni modro, če presekamo z vsem dosedanjim delom in vse leto igramo samo verske igre, same misterije. Prvič jih imamo še mnogo mnogo premalo, drugič je pa res deloma upravičen vzklik nekega podeželskega režiserja, da prosvetni dom ni cerkev!

Zdi se mi dalje, da propagatorji novega ljudskega igranja preveč obsojajo moderni teater, ki je zamenjal prvotne tri osnove grškega ljudskega teatra: vero, verovanje in občestvo z umetnimi, estetskimi osnovami. Ali moramo res za obnovitev teh treh osnov kar zavreči estetsko osnovo? Ali je teater zato neljudski, če ne igramo samo na prostem, kot so igrali Grki, ki so živeli povsem v drugačnih podnebnih, socialnih in kulturnih prilikah; ali pa zato, če so v dramski umetnosti nastopili številni novi problemi, novi življenski tokovi, novi junaki, nove vrednote, ki so razširile in dopolnile prvotne vrednote, upoštevajoč silen razmah na vseh popriščih znanosti in umetnosti? Ali v estetskem pogledu res ni nobenih novih enakovrednih vrednot, prav tako ali še bolj važnih za dramsko umetnost, kot so vera, vérovanje in občestvo? Ali niso današnja prava umetnostna dela prav tako življensko pomembna, kot so bili misteriji v srednjem veku? Saj je na dlani, da lehkó združimo in moramo združiti umetniški užitek z občestvenim dogodkom. Ko bo laični igravec igral iz sebe, iskreno, podajajoč iz vere in občestva, bo prav isto mogel doseči s podajanjem umetniškega lika, ki ga bo podoživel v sebi. Približaj, dijak-režiser, umetniške vrednote ljudskim plastem, pa naj bo to v Sleherniku ali v Burki o jezičnem dohtarju ali pri Finžgarju ali Nušiču, pri Vombergarju ali Schillerju ali pri komer koli!

Pri izbiri iger naj te torej vodi predvsem umetniški princip! Upoštevaj pridobitve novega gibanja za ljudski teater, a osnova naj ti ne bo samo verska igra! Dodaj ji narodno, socialno, otroško igro! Napačno je pretiravanje samo v eno smer. Ti hočejo samo delavski teater, oni samo religioznih iger. Vzeti je treba od obeh umetniško dobra dela in jih uprizoriti na podeželskem odru brez ozira na levo in desno. Le tako bo naš ljudski oder nudil ljudstvu vse nove kulturne tokove in pojave. In tako bo najbolj življenjski, najbolj pester, nabolj umetniški, kajti umetnost mora biti zrcalo vsega življenja, ne pa samo enih prizadevanj, samo enega kraja in časa. Z novimi verskimi in socialnimi igrami se bo naš ljudski teater izboljšal, izpopolnil, dvignil. In to je, kar hočem s tem člankom dijakom-režiserjem na ljudskih odrih najbolj podčrtati: dvignimo naš teater med ljudstvom iz diletantizma na pravo umetniško višino, da bomo nudili ljudstvu v čisti umetniški obliki pravih verskih, socialnih, kulturnih vrednot! Iz vere, vérovanja in občestva, pa prav tako iz socialnih brig in narodnih teženj zajemaj umetnik svoja dramska dela, dijak-režiser pa naj jih tolmači na podeželskih odrih ljudstvu, da ga dvigne! Čim več igravcev naj izide iz ljudstva, da ne bodo vsi samo „poslušajoče občinstvo.“

Da mora režiser pri izbiri iger misliti na cerkveno leto, na zmožnosti igravcev, na opremo na odru, na velikost odra in dvorane in še na sto drugih stvari, je samo ob sebi umljivo. Na te podrobnosti vas nisem imel namena opozarjati. Za načelno delo igre mi gre. Na tem mi je bilo, da sem pokazal na delo, ki je pred vami in vas čaka, in na gibanja za ljudski oder, ki jih sprejmemo kot bogate nove misli, ne da bi čez drn in strn drli za njimi, ampak da umetniškemu delu na odru damo novih sil, novih pobud, novih smeri in vrednot.

SPOMINI

„Za kulisami.“

Ko sem še na Ledini učil, nas je pri neki priliki nadzornik Levec svaril pred protežiranjem. Govoril je nekako takole: „Pridem v kak razred, pa mi začne učitelj predstavljati učence, ki sede v prvih klopih: ta je sin vladnega svetnika X, ta profesorja Y, ta nadzornika Z, itd. Vse sprednje klopi so zasedene od takozvanih „boljših“ otrok. Zadaaj za njimi pa sede otroci iz nižjih slojev. Gospoda, to ni prav. V prve klopi spadajo pred vsem učenci, ki slabo vidijo ali slišijo, čeprav niso sinovi vladnih svetnikov.“

Tovariši z Ledine so mi pripovedovali, da je to letelo na učitelja Posavca.

Na prvo in drugo mestno šolo so hodili takrat večinoma otroci nižjih uradnikov, malih obrtnikov, železničarjev in delavcev. Le tuintam je sedel med ubožno oblečenimi, večkrat tudi raztrganimi učenci kak fantek „boljših“ staršev. Posavčev razred je pa v tem oziru delal precejšnjo izjemo. Kdor je stopil vanj, je imel skoraj vtis, da ima vadnico pred seboj, toliko „boljših“ otrok se je navadno v njem nabralo. Te je porabil Posavec za kulise, za katere je skrnil „proletarjat“. Slišal sem pa, da so „boljši“ starši zato dajali svoje miljenčke v njegov razred, ker so vedeli, da bodo pri učitelju dobro spravljani, da jih bo upošteval zaradi staršev, ali jasneje povedano, da jih bo protežiral.

Marsikateremu učitelju, naj že hodi v šolo v krilu ali v hlačah, radi očitajo, da goji „protekcijo“. Morebiti je ta sodba pravična, lahko je pa tudi krivična. Priznati je namreč treba, da je včasih težko tako postopati v šoli, da bi se mogel učitelj v tem oziru ubraniti vsakega očitka.

Vsak človek ima več ali manj estetičnega čuta. Temu pa gotovo bolj ugaja snažen, lepo oblečen in vljuden otrok, kakor umazan, zanemarjen in oduren. Poleg tega pa pride vsaj v Posavčevem slučaju še to v poštev, da so bili takrat na Grabnu, pa tudi na Ledini „boljši“ otroci navadno nadarjeni in pridni. To pa ni bilo čudno. Starši so skrbeli, da so se učili, so jim pomagali pri učenju, ali jim celo plačevali kakšno „pomoč“, ki jih je podpirala zlasti pri domačih nalogah. Potem je čisto razumljivo, da je učitelj s takimi učenci, ki so bili pridni in pazljivi, drugače postopal, kakor z razposajenimi, nagajivimi in lenimi „barabicami“.

Ko sem bil prvo leto na Ledini, mi je dal največ opraviti neki učenec tretjega razreda, ki mu je bilo Dore ime, če se prav spominjam. Bil je to deček jako šibke postave, bledega obraza in silno zanemarjen. Na raztrgani obleki se je poznalo, da ni bila njemu umernjena. Ker so mu bili rokavi predolgi, jih je kar enostavno zavihal. Med poukom jih je pa včasih odvihal in mahal z njimi po glavah bližnjih součencev. Sploh je delal povsod nemir, kamor je prišel. Kadar smo imeli šolsko spoved, sem ga pristregel pri cerkvenih vratih

ter ga postavil pri spovednici poleg sebe, da sem ga imel vedno pred očmi. Ko je svojo pobožnost opravil, sem ga zopet spremil do vrat, sicer bi bil krog spovednice cel cirkus. Učil se ni nikdar nič, naloge je pa smatral za luksus, ki si ga barabica njegove vrste ne sme privoščiti. Kadar sem ga svaril, me je gledal potuhnjeno in zlobno. Zato je kolikor toliko razumljivo, da ni dobil od nikogar prijaznega pogleda ali lepe besede.

Nekega dne sem zbral več lenuhov in nagajivcev ter jih za grehe celega meseca čez poldne zaprl. Da bi starši ne skrbeli, zakaj jih ni iz šole, sem fantičkom napovedal kazen že dan poprej ter jim naročil, naj povedo doma, da sem jih jaz povabil na kosilo. Ko se je vsa družba zbrala, sem zapazil, da so mamice svoje ljubljence dobro preskrbele z jabolki in kruhom, da bi ne omagali od lakote. Videl sem, da so moje vabilo na kosilo vzele tako, kakor je bilo mišljeno. Ker sem pa obsodil „delikvente“ na zapor s postom, sem jim ukazal, da so morali ves proviant znositi na kateder. Storili so to s precej kislimi obrazi. Dore, ki je bil seveda tudi med njimi, se jim je pa škodoželjno smejal, ker ni imel nič s seboj.

Do dvanajstih so se „zaprtniki“ še precej dobro držali. Ko je pa v bližnji hiralnici ura eno odbila, se je „nastrojenje“ jako poslabšalo. Večinoma so že jokali, samo Dore je bil še vedno dobre volje. Menda je smatral zapor s postom za posebno dobroto. Če sem ga le za trenutek izpustil izpred oči, mi je že katero naredil. Najprej je z majhno pračo streljal trde papirnate puščice na „sozaprtnike“, dokler mu je nisem konfisciral. Nato je zataknil stara peresa v klop in nanje „klavir igral“. Ko sem mu pobral vse orodje, s katerim je nagajal, je pa lezel pod klopi in svoje „sotrpine“ vlekel za noge. Zdelo se mi je, da sem mu z zaporom storil celo uslugo. In res je bilo tako. Ko sem ob četrty na dve izpustil fante domov, me je prosil, da bi smel ostati v šoli. Rekel je, da ni nikogar doma in da nima kam iti. Razumel sem ga. Zunaj je bilo mrzlo deževno novembersko vreme, v šoli pa prijetno toplo, zato bi bil rad pri šolski peči počakal popoldanskega pouka.

Nekaj tednov pozneje sem pogledal še bolj „za kulise“, za katerimi se je skrivala vsa fantova revščina.

Ko pridem nekega jutra pred osmo v tretji razred, je bila v zadnji klopi krog Doreta zbrana velika gruča otrok. Ko so me zagledali, so mi hiteli pripovedovati najnovejše novice, da je Dore ves krvav po glavi, da mu je ata s polenom „glavo razbil“, da je spal na kozolcu. »Junaku dneva« se je očitno dobro zdelo, da je vzbujal splošno pozornost.

Pogledam ga na vrh glave. Res je bil ves krvav.

„Kdo te je?“

„Ata s polenom.“

„Zakaj pa?“

„Ker mu nisem hotel cigaret prinesti.“

„Zakaj ga pa nisi ubogal?“

„Ker mi ni dal denarja. Rekel je, naj jih kar ukradem, če jih drugače ne morem dobiti.“

Iz njegovih odgovorov in iz tega, kar so mi drugi otroci povedali, sem dobil jasno sliko skrajno zanemarjenega otroka, ki je večkrat tepen, kakor sit, ki je od vseh preganjan in zaničevan, ki pozna „ljubečo mamico“ in „skrbnega očeta“ samo iz šolskih beril in iz krščanskega nauka . . .

Doretov oče je bil pijanec, mati pa ne dosti boljša. Kar sta zaslužila, sta sproti zapila. Če ni bilo zaslužka, so morali otroci na cesto. Priberačeno sta zopet pognala po grlu. Dore si ni upal brez cigaret domov in se je štirinajst dni potikal okrog. Podnevi je bil v šoli, ves prosti čas se je pa potepal. Jesti si je priberačil, spat je pa hodil na neki kozolec na takratni škofovi pristavi. Tam ga je našel Jernejev hlapec nekega mrzlega decemberskega večera vsega premrlega in ga vzel s seboj v hlev. Drugi dan so poslali Jernejevi po očeta. Ta je prišel ponj in ga vlekel domov. Dore je slutil, kaj ga čaka, in mu je na dvorišču ušel. Oče je pa zgrabil prvo poleno, ki mu je prišlo pod roke, in ga vrgel za ubogim fantom. K sreči ga ni dobro zadel. Prebil mu je samo kožo na glavi.

Ko sem vse to zvedel, se nisem več čudil, da je bil Dore največja barabica v razredu.

Mi „pajdagogi“ bi večkrat pravičneje ravnali s svojimi gojenci, če bi poznali razmere, v katerih žive, če bi torej včasih pogledali za „kulise“. Jaz si često očitam, da nisem v eni ali drugi stvari prav postopal. Tolažim se pa z mislijo, da pri tolikem številu učenk — na šentjakobski šoli sem jih imel do dvanajst sto — nisem mogel pri vsaki gledati za „kulise“, da bi vedel, zakaj se tako ne uči ali obnaša, kakor bi bil imel rad.

Še bolj živo kakor Doretova „razbita“ glava mi je ostala v spominu neka Rozika¹⁾, učenka drugega razreda. Bila je bolj slabotne postave in zdelo se mi je, da mora biti včasih lačna. Znala je jako slabo. Le tuintm sem dobil kak povoljen odgovor od nje. Ko mi zopet nekega dne ni znala, sem jo prijel precej osorno.

„Zakaj se zopet nisi učila?“

„Sem fanta imela.“

„Tako, ti imaš že fanta?“

„Da, pa ga moram imeti, ker mama nima časa.“

„Koliko je pa star?“

„Osem mesecev.“

„No, saj je lepo od tebe, da imaš ti fanta, ko ga mama nima časa imeti, pa bi se vkljub temu lahko učila. Fanta imej v naročju, knjigo pa na mizi, pa se uči.“

„Če ga pa moram okrog nositi, da ne joka.“

„Takrat pa drži z eno roko fanta, z drugo pa katekizem!“

Tu mi pa ni več odgovorila, samo pogledala me je, kakor bi bila hotela reči: „Kaj boš ti govoril, ko pa ne veš, kaj se pravi, fanta imeti?“

¹⁾ Imena so večinoma izmišljena, ker se vseh več ne spominjam. Nekaterih učenk pa tudi iz drugih vzrokov nočem imenovati s pravim imenom.

Čez nekaj dni sem pa že vedel.

Šel sem na sprehod ob Gruberjevem kanalu, pa sem srečal malo Roziko, ko je ravno „imela fanta“. V naročju je držala debel meh, ki se je vadil v „solopetju“, bilo je vse „fortissimo“ — dva kričača sta se je pa držala za krilo in jo vlekla.

„No,“ sem si mislil, „sedaj naj pa revica še katekizem drži in se uči!“ Od takrat sem bil jako prizanesljiv do tistih, ki so „imele fante“, to pa samo v nižjih razredih. Sicer so se tudi na liceju nekatere deklice slabo učile, ker so imele fante, toda tam sem smatral „fante“ za obteževalno okolnost.

Na šentjakovski šoli sem naletel večkrat celo v nižjih razredih na učenke, ki so morale doma trdo delati, kakor na primer neka Anica. Bila je jako pridna in je vselej dobila podobico, kadar je bila vprašana. Nekega dne pride v šolo črno oblečena. Umrla ji je mati. Od tistega dne je vidno nazadovala. Ko ni prvokrat znala, ji nisem nič rekel. Ko je tudi drugič bolj slabo odgovorila, sem jo pa pokaral.

Če bi imela v verouku „zadostno“, bi ti nič ne rekel. Ker si pa poprej vedno za „prav dobro“ znala, ne morem biti s teboj zadovoljen. Zadnjič sem ti prizanesel, danes ti pa ne smem več, sicer se mi popolnoma poleniš. Zato ostaneš po šoli tako dolgo tu, dokler se ne naučiš.“

Sedaj so se njene oči napolnile s solzami in pogledala me je tako žalostno proseče, da sem takoj spoznal, da ni bila napovedana kazen zaslužena. Ustnice so ji drhtele, rekla pa ni nič. Samo sotze so ji polzele po licih in jokala je tiho, ne da bi bila kaj obraz spremenila. Preden sem jo mogel vprašati, zakaj joka, je dvignila njena soseda roko.

„No, kaj je?“

„Mamica ji je umrla, pa mora doma vse delati in skrbeti za štiri manjše bratce in sestrice. Po šoli mora hitro domov, da bo skuhalo kosilo in ga nesla atu v tovarno. Če bo pa zaprta . . .“

„Si že pridna,“ jo prekinem, „da si mi to povedala. Pa, Anica, zakaj že zadnjič, ko si slabo znala, nisi nič o tem omenila? Seveda, sedaj se res ne moreš toliko učiti kakor poprej, ko moraš tako delati. Med poukom lepo pazi, doma se pa nauči, kolikor se ravno moreš. Da mi boš le nekaj znala, pa bom zadovoljen.“

Njene solze sem hitro posušil s podobico in otrok mi je bil tako hvaležen, da se je potem vedno zopet prav dobro učil.

Ko sem šel po šoli proti domu, sem premišljeval, zakaj se mi ni Anica zaupala, saj sem bil vendar z njo vedno prijazen. Bila je pač ena izmed tihih skromnih otrok, ki imajo nekak strah pred svojimi predstojniki, da se jim ne približajo. To sicer neopravičeno bojazen poznam dobro iz lastne skušnje. Tudi jaz bi ne bil razkladal v šoli domačih razmer, čeprav bi bil čez poldne zaprt.

„Boljše“ deklice so bile pa navadno zaupljivejše, včasih celo nekoliko indiskretne.

Na licejski ljudski šoli sem nekoč govoril v četrtem razredu o laži. Tu dvigne Vika roko in začne, ne da bi čakala dovoljenja: „Moja mama je zadnjič rekla šivilji . . .“

„Pa Vika, sedi in molči! Kaj je tvoja mama rekla šivilji, nas prav nič ne briga.“

„Pa je zelo važno.“

„Vendar ne spada to sem. Sedi in poslušaj!“

„Pa spada, pa prav res spada. Mama . . .“

„Vika, sedi in bodi tiho! Nimam časa, da bi poslušal tvoje povesti.“

„Oh, prosim, saj bom hitro povedala. Mama je rekla šivilji, da mora že popoldne prinesiti obleko, ker pojde v gledališče, pa ni mislila iti in tudi ni šla. Jaz sem ji pa rekla, ko je šivilja odšla . . .“

„Pa Vida, kaj nam to pripoveduješ? To ne spada v šolo.“

„Pa moram povedati, ker je to zgled, kako Bog laž kaznuje, kakor ste nam rekli. Jaz sem potem rekla mami: Mama, ti si se pa zlagala. Saj ne pojdeš v gledališče, pa si rekla šivilji, da boš šla. Mama se je pa tako razjezila, da mi je hotela eno primazati. Jaz sem se pa še o pravem času umaknila in mama je udarila po vazi, da je padla na tla in se razbila. Jaz sem pa rekla: „Vidiš, mama, Bog te je kaznoval, ker si se zlagala.“

S pripovedovanjem je tako hitela, da je nisem mogel ustaviti. Ko je končala, je sedla ter se globoko oddahnila. Nato se je pa ponosno ozrla po součenkah, češ, sedaj sem pa tudi jaz povedala zgled.

Vika je bila kakor živo srebro in je večkrat ves razred spravila v nemir. Kadar je ni bilo v šoli, se je kar poznalo, tako je bilo vse tiho in mirno. K meni je hodila v šolo deset let, pa se spominjam samo ene ure, ko je ni bilo treba opominjati.

Mislím, da je takrat hodila v tretji razred in bila stara kakih devet let. Otroci so stali pripravljene k molitvi in že smo se hoteli pokrižati, ko privihra Vika v sobo, skoči h katedru, se me oklene krog pasu in zakliče: „Moj ljubi gospod katehet!“

Ves nevoljen, da je zopet prepozno prišla v šolo in nas zmotila pri molitvi, jo odrinem od sebe, pa nekoliko prehudo. Priletela je s podija na tla ter tako padla, da je torba, ki jo je imela na hrbtu, glasno zaropotala. Ko sem to videl, sem se zelo prestrašil, da si ni kaj naredila. Toda Vika se je pobrala hitro kakor maček, stekla v klop in sklenila roke k molitvi, kakor bi se ne bilo nič zgodilo.

Potem je sedela vso uro kakor vkopana. Po končanem pouku je bila pa že zopet pri katedru in me spraševala, če sem še hud, ker je zamudila, in če je bila med uro pridna.

Zamujanje šole je bila njena specijalitetá. Bili so pa največkrat doma krivi, ker je niso ob pravem času poklicali. Na ljudski šoli sem navadno to dejstvo še upošteval kot olajševalno okolnost, na liceju pa takega opravičila nisem več sprejel.

Še danes jo imam pred očmi, kako je v petem liceju nekega jutra ob četrť na devet prijokala v razred. Bila je takrat že popolnoma odraščena in jako velika, da sem komaj smeh zadrževal, ko sem jo videl, kako si je z roko solze brisala kakor mali otroci. Šla je mimo katedra kar v klop, ne da bi se bila opravičila.

„Kaj pa je to, da se niti ne opravičiš?“ sem jo vprašal osorno, pa bi se bil najrajši smejal.

„Saj mi tako ne boste verjeli, čeprav vam povem,“ je rekla in zajokala še glasneje.

Vika je danes že poročena in upam, da je vsaj k poroki prišla ob pravem času. Kaj takega namreč dekleta ne zamude rade.

Pred nekaj leti sem jo srečal na frančiškanskem mostu.

„Kaj pa počnete?“ jo nagovorim.

„Oh, pojdite, gospod profesor, jaz pa „vi“. Kar tikajte me! Saj se vendar nisem tako spremenila, da bi me morali vikati.“

Videl sem, da se res ni mnogo spremenila, odkar mi je zadnjikrat v šoli nagajala.

Jaz sem dolgo mislil, da je bila Vika od doma tako razvajena, da si je v šoli veliko upala. Pa ni bilo tako. Nasprotno so jo imeli starši jako trdo. Oče, mati in še stari oče so jo venomer opominjali, svarili in obdelovali, da je bil otrok ves zbeگان. V šoli se je pa čutila nekam prosto, zato si je marsikaj dovolila. Bala se je edinole nadzorovalne dame, gospodične Wessner, pa še te ne posebno.

Tekom svojega delovanja v šoli sem spoznal, da bi se človek večkrat zmotil, če bi sklepal iz vedenja v šoli na to, kako se otrok doma obnaša.

Na Ledini sem imel dva posebno pridna fantka. Bila sta sinova nekega profesorja. Zlasti Stanko je bil res zgleden učenec. Zdel se mi je celo nekoliko preveč miren, in mislil sem, da morebiti ni zdrav. Ko je prišla nekega dne mati zanj vprašat, sem ji to omenil.

„Popolnoma zdrav je in nič mu ne manjka. Jaz sem se pa bala, gospod katehet, da vam preveč nagaja. Ko bi videli, kaj fanta doma počneta, zlasti Stanko. Včasih tako divjata, da leti vse vprek.“

Mislim, da se otrok mora nekje „sprostiti“, v šoli ali pa doma. Seveda, so tudi taki, ki se povsod „sproščujejo“.

Splošno se mi pa zdi, da slabo pozna mladino, kdor jo ima samo v šoli pred očmi. Med poukom imajo vsi šolarji, mali in veliki, navadno nekake „službene“ obraze, ki malo razodevajo, pa veliko skrivajo. Treba je pač včasih za „kulise“ pogledati, seveda, če te puste. Kdor občuje s svojimi učenci vedno strogo službeno, nikdar ne bo videl, kaj se skriva za „kulisami“.

Jaz sem mnogo deklic spoznal šele na izletih, kjer so razodele marsikatero lastnost, dobro pa tudi slabo. Večkrat sem potem videl, da sem to ali ono gojenko krivo sodil.

Neta je bila „boljša“ deklica. Ker je vedela, da ji ne bo treba kruha iskati po službah, se v šoli ni posebno gnala. Sploh je pa imela doma učiteljico in je prva leta privatno študirala. Na licejsko ljudsko šolo je hodila samo izpite delat. V četrtem razredu je bila sicer vpisana med redne učenke, pa je imela različne privilegije. Vsake počitnice si je navadno podaljšala. Poleg tega si je pa privoščila tudi izrednih prostih dni. V šoli je bila sicer mirna in lepega obnašanja. Vendar se mi je zdelo, da se smatra za nekaj boljšega, pa sem jo krivo sodil, kakor sem pozneje spoznal.

V gimnaziji sem bil njen razrednik. Sedaj je že morala redno hoditi v šolo in vsi ljudskošolski „privilegiji“ so se nehali. Učila se je pa prav toliko, kolikor se ji je ljubilo, in sedela mirno v klopi, kakor

da ji ne bi bila šola prav nič mar. Kadar sem jo poklical, je vselej najprej po razredu pogledala, če ne bo kaka druga vstala; šele potem se je počasi dvignila in se „pustila“ vprašati. Odgovarjala je pa tako, kakor kaka dama na plesu, ki hoče svojemu kavalirju pokazati, da jo dolgočasi. Sploh se mi je zdela nekam prevzetna in prezirljiva.

Šele na šolskem izletu sem spoznal, da sem jo napak sodil. Kar sem smatral za ošabnost, je bila le flegma, pa še prav pristrčna. Na vlakcu so se včasih zbrale „boljše“ gojenke v posebnem kupeju; Neta je pa sedla v splošnega med najbolj priproste deklice. Kar čudil sem se, kako se je med njimi domačo počutila in kako ljubeznivo je z vsako občevala. Lase je imela spletene v dve dolgi kiti, za kateri so jo součenke rade vlekale. Neta jim ni nič zamerila, pač pa se je pozneje maščevala, najrajši med poukom, kakor so mi jo izdale med vožnjo. Kadar je profesor kam drugam pogledal, se je bliskoma stegnila čez klop in krepko potegnila katero za lase. Takoj nato je že zopet mirno sedela in gledala dolgočasno pred se, kakor bi se ne bilo nič zgodilo.

Neta se že v nižji gimnaziji ni mogla sprijazniti z zgodovino in zemljepisom. Kar se tiče zgodovine je najbrže mislila, da nima pravega smisla pečati se s preteklostjo, ko nam že sedanost in prihodnost dasta dovolj opraviti. Zemljepisa se je pa nameravala uspešneje naučiti na ženitovanjskem potovanju. Zato je kmalu smatrala svojo izobrazbo za dokončano, vsaj glede realij, ter izostala iz šole. Čez nekaj let se je poročila in dobila od očeta za doto poleg drugega tudi velik grad. Meni se je zdela jako pametna, da ni silila v višjo gimnazijo. Mislim, da vsak mož rajši vidi, da mu prinese žena k hiši grad kakor pa zrelostno izpričevalo . . .

Neta je imela zelo ljubeznivo sestro, ki je bila nekoliko mlajša od nje. Ledka je hodila k meni v šolo že v prvem razredu ljudske šole. V nasprotju s sestro je bila zelo živahna, vendar pa nikdar razposajena. Včasih sva se srečala v Prešernovi ulici in šla potem skupaj v šolo. V začetku mi je odgovarjala, samo če sem jo kaj vprašal. Ko se me je pa bolj navadila, se ji je jeziček razvozal in večkrat sem se moral sam pri sebi smejati, ko mi je tako naivno in nedolžno razkladala svoje „križe in težave“. Ko so prišle ostrižene dekliške glave v modo, ji oče ni pustil, da bi se tudi ona dala ostriči. Imela je namreč jako lepe dolge lase. Ko je pa skoraj ves licej s profesorskim zborom vred že nosil „bubifrizuro“, se je tudi Ledka opogumila in si je dala kar na lastno pest odstriči kito. Oče je bil zaradi tega tako hud nanjo, da je več dni ni hotel pogledati.

Kakor Neta tako tudi Ledka ni dovršila gimnazije. Prehitela jo je smrt. Pri smučanju se je hudo prehladila in kmalu nato so jo vzeli božični prazniki.

Dan pred smrtjo so me poklicali k nji. Bila je še toliko pri zavesti, da me je spoznala: govorila je pa težko in vsak hip se je nekam izgubila. Ko sem naslednji dan zopet k nji prišel, je bila že v zadnjih zdihljajih.

Oči je imela široko odprte in zdelo se mi je, kakor bi se bila zagledala nekam v daljavo. Dihala je počasi in vedno bolj redko.

Zadnji zdihljaj je bil pa dolg in zategnjen, kakor bi se bila hotela še s poslednjimi močmi upreti neizprosni smrti, ki je tako zgodaj segla z neusmiljeno roko po njenem mladem življenju.

Ko sem potem prišel na ulico, sem nehote pogledal proti frančiškanski cerkvi. Tam sem še pred nekaj tedni ob stranskih stopnicah z njo govoril. Bila je vedrega obraza, ljubezniva kakor vedno in polna življenja. In sedaj, po tako kratkem času, je ležala gori, v drugem nadstropju, na postelji bleda in mrtva! . . .

Mimo mene so hiteli ljudje, še polni božičnega razpoloženja. Meni je bilo pa hudo pri srcu in sam nisem vedel, kako sem prišel domov.

Počivaj v miru, uboga Ledka! Spomin nate mi bo vedno ljub in drag.

(Dalje.)

DULAR JOŽE:

NOČ V MLINU

I.

Veter se zaganja
skozi okno ubito
in maje na steni
obešeno sito.

Mlinar je prižgal luč,
(prej je bilà tema.)
Od časa do časa
se v začneli svetilki
plamen raztegne in vzplapola.

Morda nikogar več
nocoj v mlin ne bo,
čemu potem luč,
ki moti oko.

Čemu in zakaj —
tega nihče ne ve.
Tak je običaj:
luč se pred zoro
ugasniti ne sme.

II.

V kotu križ visi
in z njega gleda Bog na nas.
Med kamni se ajda drobi
in droben prah
mu seda na roké in obraz.

Predenj je mlinar postavil luč,
da bo še bolj svetel in bel.
Na zadnjem kamnu je zmanjkalo žita
in zvonec je peti začel.

Tako je čez noč.
Tukaj je luč — zunaj je tema.
Nikdo nam ne hodi v pomoč,
a vendar je svetlo v globini srca.

III.

Mlinar je nasul v grode žita
in namazal razgrete osi.
(Ta teden se mlin ni ustavil.
Vode je dosti uteklo z neba,
da še vedno čez jez šumi.)

Jutri bo sklêpal kamen
in namočil žito,
zvezal véliki jermen
in zašil raztrgano sito.

Nocoj pa je truden,
zato je legel na prazne vreče,
saj bo jutri spet delal ves dan.
Oči je uprl v pajčevine pod stropom,
položil roki pod glavo
in zazehal zaspan.

DROBNE ZGODBE**5. Derviš in menih.**

Na dvoru turškega sultana je živel derviš Hasan. Bil je zvit in pretkan. S sultanom sta se sprehajala, pušila in se pogovorjela. Derviš je pripovedoval, kaj dela prerok v raju.

Nekega dne sultan vpraša derviša: „Povej mi, Hasan, ali tudi žavrski popi vedo, kaj delajo njihovi svetniki v raju?“

„Kako bi mogli žavri kaj vedeti o raju,“ je odgovoril Hasan.

„Vendar bi rad osebno govoril s kakim menihom. Pojdi, Hasan, privedi mi kakega meniha!“

Derviš je nerad ubogal, vendar je odšel v samostan in zahteval, da mora eden izmed menihov pred sultana. Menihi so se prestrašili, toda sultana je treba ubogati in eden izmed njih je odšel z dervišem.

Med potom mu je zviti derviš dejal: „Čuj me, ne govori mnogo pred sultanom, ker ne pozna šale! Povej mu le kako zamislico, sicer pa molči!“

„Videl bom, kaj hoče sultan od mene. Odgovoril bom, kakor vem in znam,“ odvrne menih.

Prišla sta pred sultana. Menih se je pred njim globoko priklonil.

Sultan je rekel: „Povej mi, menih, kaj delajo vaši svetniki na drugem svetu?“

„V nebesih uživajo veselje in slavijo Boga.“

„Kaj delajo ravno zdaj?“ vpraša sultan.

„To ve samo Bog in oni, ki so z njim v nebesih.“

Sultan se je razljutil in rekel menihu: „Moj derviš ve vsak trenutek, kaj dela v raju Mohamed.“

Menih je pogledal derviša. Videl je takoj, s kom ima opraviti. „Veliki gospodar, dovoli mi, da dokazem dervišu, da to ni resnica. Naj prineso polno skledo mleka in tri kose kruha ter tri krožnike.“

„Naj se zgodi, da vidim tvojo modrost.“

„Sedimo,“ pravi menih.

„Kaj nameravaš?“ vpraša derviš.

„Pusti ga, Hasan, videti hočem, kdo vaju je modrejši.“

„Silni car, dróbi kruh v svoj krožnik! Jaz ga bom drobil v svoj in ti derviš v svoj krožnik.“

Ko so končali drobljenje, zlije menih mleko na krožnike in nato strese vse skupaj zopet v skledo.

„Derviš, ti veš, kaj dela Mohamed v nebesih. Vzemi skledo in daj meni moj del, sebi svoj in carju njegov del. Nebo je daleč, skledo pa imaš pred seboj.“

Derviš se nasmeje in reče: „To ni mogoče!“

„Razdeli, sicer ne boš z mano več jedel pri isti skledi,“ dé Sultan.

„Silni car, tega ne more storiti nihče, niti jaz niti ta menih.“

„Jaz se tudi nisem hvalil kot ti. Laž ima kratke noge.“

„Prav imaš, skleda je pred nami, pa ne more vsak razdeliti iz nje mleka in kruha, ki smo ga prej imeli na krožniku. Sedaj vidim, da je Hasan lagal.“

Sultan obdari meniha, derviša-lažnivca pa zapodi.

Q. HORATIUS FLACUS

Ob drugi tisočletnici njegovega rojstva.

Exegi monumentum aere perennius

non omnis moriar . . .

Carm. III 30.

Osme šole na goriški gimnaziji se z veseljem spominjam in ko mislim na profesorje, vidim živo pred seboj razrednika dr. Lorenza Tretterja, sedanjega dvornega svetnika in direktorja graške akademke gimnazije v p. Bil je Nmec. a nam pravi oče in mentor, kakršnih v vrstah nemških profesorjev ni bilo dosti. Ljubeznjiv in pravičen na levo in desno — v višji gimnaziji smo bili v skupnem razredu Slovenci, Furlani, Italijani in Nemci — nas je vzgajal za življenje ob latinščini in grščini. Nikdar ni bil dolgočasen, nikdar pust slovniciar, ob klasikih je bil življenski, da smo se navduševali zanje in jih vzljubili.

Tako smo vzljubili tudi Kvinta Horacija Flacca.

Vsaj jaz.

Uvod v Petschenigovo izdajo Q. Horatti Flacci Carmina selecta scholarum in usum je bil latinski. Ni bil težko pisan, a vendar nam ni prišlo na um, da bi ga sami predelali. Rajši smo poslušali, ko nam je Tretter podajal Horacijevo življenje in označbo njegovega dela v nemščini ter za njim pridno pisali „realije“, v katere pa nismo mogli ujeti vsega.

Pa je bilo le dovolj. Ko nas je izpraševal, smo vedeli:

„Quintus Horatius Flaccus, poleg Vergilija najslavnejši rimski pesnik, se je rodil a. d. VI Id. Dec., L. Cotta L. Torquato consulibus, anno ante Chr. natum sexagesimo quinto — 8. decembra l. 65. pred Kristusom v Venusiji, ki je obmejno mesto med Lukanijo in Apulijo, koder drevi peneči se Aufidus (Ofanto) in se dviga visoko pod nebo gozdnati Voltur. Pa ni živel dolgo v rojstnem kraju. Oče, ki se je bil otrešel suženjstva in obdeloval svoje posestvece kot kmetič, je sina tako ljubil, da ga je hotel spraviti do boljšega kruha. Šola učitelja Flavija v Venusiji se mu je zdela premalo, zato je prodal svoje imetje in se preselil s sinom v Rim, kjer je postal sam coactor — izterjevalec bi rekli — sinka pa je dal v šolo, kjer je „tepežkar“ — plagosus Orbilius s šibo v roki ob Odiseji v zastarelem prevodu Livija Andronika in še ob Ilijadi ubijal svojim šolarjem v glavo vse potrebne znanosti.

do Ko je Horacij dokončal običajno rimsko šolo, ga je oče leta 45. poslal v Atene, ki so bile središče znanosti in umetnosti. Tja so hodili izpopolnjevati svojo

izobrazbo vsi premožni mladi Rimljani, ki so si hoteli v življenju z višjimi studijami zagotoviti lepo karijero. Iz studija — poslušal je filozofe v novejši akademiji, kjer so iskali srednjo pot med stoiki in epikurejci in učili zmerno, praktično naziranje o življenju — je iztrgalo. Horacija burno leto 44., ko je prišel po Cezarjevem umoru v Atene Brutus in pridobival za svojo vojsko akademike. Horacij se mu je odzval in Brut ga je imenoval za legijskega tribuna — tribunus militum, s čimer je dosegel sin navadnega oproščenca viteški stan. Poslej je spremljal Bruta na vseh njegovih potih po Grškem, Makedoniji in Mali Aziji ter doživel z njim l. 42. tudi poraz v bitki pri Filipih.

Republikanci so bili poraženi, njihovo imetje zaplenjeno, a vendar se je Horacij mogel po amnestiji vrniti v Rim, kjer ni našel več očeta. Umril je bil, njegovo posestvo je pa bila država zasegla. Horaciju ni kazalo drugega, ko da si je poiskal službo: kupil si je mesto kvestorja — knjigovodja pri državni blagajni. Tako je toliko zaslužil, da je izhajal, in še čas mu je ostajal, da je lahko začel pisati in dajati izraza svojemu razočaranju: nastala je prva zbirka satir, v katerih se je ravnal po rimskem pesniku Luciliju in prijetno kramljajoč se držal načela ridendo dicere verum: smeje se je zbadal in bičal, zabaval in učil posameznike in družbo, kakšni bi morali biti in kako živeti. Spočetka so bile te pesmi namenjene samo za prijateljske kroge, a leta 35. jih je deset izbral in izdal. S svojo pesmijo je vzbudil splošno pozornost. Ze l. 38. sta ga starejša pesniška prijatelja Vergilius in Varius seznanila z Maecenatom, ki je bil naklonjen pesnikom in jih podpiral — po njem beseda: mecen. Maecenas je sprejel pozneje — po devetih mesecih — Horacija za hišnega prijatelja in ga rešil vseh gmotnih skrbi, leta 33. pa mu je podaril celo lepo posestvo v Sabinskih gorah, kjer je v miru in zadovoljnosti živel in se le v zimskih mesecih vračal v Rim. Po Maecenatu je prišel Horacij v zvezo tudi z Avgustom, ki bi ga rad imel za svojega tajnika, a pesnik se ni maral preveč vezati in je to službo odklonil. Svoboden je živel svoji pesmi in 27. novembra leta 8. po Kristusu umrl.

To smo vedeli povedati o Horacijevem življenju in še, da je v letih 41—50 pisal tudi epode — sam jih je imenoval „jambe“ po metru, ker so verzi jambski trimeter, kateremu sledi krajši jambski dimeter kot nekak dostavek, epodos. Te pesmi je pisal po grškem vzorniku Archilochu, le da ni v njegovih onega žolča in jedkosti, s katero je Grk vihtel svoj bič. Horacijeve se motivno ne ločijo dosti od sermonov — satir. Na Maecenatovo prigovarjanje jih je izbral 17 in jih izdal. Pozneje se k tej vrsti pesmi ni več vrnil.

Istočasno — leta 30. je izšla druga zbirka satir, ki se ločijo od prve po tem, da v njih pesnik ne govori sam, temveč uvede druge osebe, ki naj izražajo njegove misli, n. pr. kmet Ofellus, stoik Stertinus, kuharski kandidat Catius, videc Tiresias, komik Fundanius itd.

Po tej knjigi je nastal odmor, dasi Horacij ni počival. Prešel je v liriko in hotel dati Rimljanom pesmi, kot so jih Grkom peli Alkaios, Sappho in Anakreon v odah in himnah prijateljstvu, ljubezni in vinu ob razmahu vsega čustvovanja, ki je prišlo do izraza v najrazličnejših ritmih. Tako je nastala njegova lirika, ki obsega štiri knjige. Prvi tri je izdal leta 25., četrto pa leta 13. V teh letih — od leta 20. do 14. — je začel tudi z novo vrsto pesmi v obliki pisem, poslanic, v katerih prav tako kramlja o vsem mogočem vedro in neprisiljeno kakor v satirah, podajajoč življensko modrost že izkušenega moža in svoje nazore o književnosti. Najpomembnejša je Epistola ad Pisones, ars poetica — pismo o pesništvu, ob katerem so se pozneje učili vsi, ki so hoteli orati ledino poezije.

Leta 17. po Kr. je Augustus Horacija posebno odlikoval. Izbral ga je za slavnostnega pesnika v proslavo nove, mirovne dobe. Tako je nastala jubilejna pesem — *Carmen saeculare*, s katero so zaključili veličastne tridnevne slavnosti.

Ko smo tako vedeli, kdo je bil Horacij in kaj je vse spisal, smo ga celo leto brali. Spočetka je šlo težko, a Tretter je razumel, da ni igrarča živeti se v vse vrste ritma arhilohijcev, asklepijadejcev, alkajčev, sapphijcev in še drugih. No, polagoma so nam prišli vsi ti ritmi le v uho in redki so bili, ki so se tresli, ko so morali brati. Ob prevajanju in razlagi je bil pa užitek poslušati dobrega profesorja, ki ni opustil ne ene sentence, da bi nam ne bil zabičal, naj si jo zapomnimo za življenje.

Nekoč se je na dolgo razvnel ob neki pesmi. Jaz sem tedaj listal po knjigi in obstal na 56. strani in preden je bilo ure konec, je šel po razredu nekoliko prost prevod pesmi, ki jo je zapel Horacij svoji Lidiji. Prevod je prišel iz zadnje klopi v prvo in od tam — Tretterju v roke. Bral ga je — slovenski je razumel in znal vsaj za silo, kakor nam je bil nekoč povedal — in se smehljaj. Ko je prebral, me ni oštel, pač pa pohvalil in še začel govoriti, kako so se pesniki vseh narodov učili pri Horaciju.

Poslej sem ob Horaciju mislil tudi na naše pesnike . . .

Res, zanimivo bi bilo, ako bi nam kdo napisal razpravo o Horacijevem vplivu v naši književnosti. Ali bi začel s Zoisovim pismom Vodniku z dne 20. marca 1794 in pokazal, kako je Vodnik poslušal nasvet in s pridom bral Horacija, ali se ne bi moral dolgo pomuditi ob Prešernu (Pismo o pesništvu — Nova pisarija, o čemer je razpravljaj že prof. dr. K. Ozvald v svoji goriški dobi), ali bi mogel brez Horacija mimo Stritarja literarnega pedagoga? Videli bi tudi, da je Gregorčič zajel iz Horacija to in ono misel, da so vse lirične pesmi v antičnih merah, čeprav jih nimamo dosti — Vojeslav Mole pride najbolj v poštev — priča Horacijeve šole.

Ali dočakamo tako delo ali ne: ob drugi tisočletnici Horacijevoga rojstva se zavedajmo, da so kulturne vrednote antike tolike, da se moramo spet in spet povračati k njim in jih upoštevati in ceniti, ako nočemo priti ob tla, na katerih smo rastle in vzrastli.

IZ HORACIJEVIH PESMI.

FAUNE NYMPHARUM

A. Sovrè.

O Favu, ki ljubiš plahih nimf norije:
kadär prek polj prisojnih pot te vodi,
livadam mojim dober varuh bodi,
naj blagor tvoj na mlado brav posije.

Saj k letu v dar kozlič ti kri prelije,
ležè ti náred vina polni sodi,
ki Véneri za družbo so pogodi,
gostó se dim dišeč z oltarja vije.

Ko dan tvoj, peti v grudnu, se mladí,
se drobna čreda vsa igra po trati,
praznuje srenja v pašniku z volmí.

Tedaj z ovcó zaupno volk se brati,
gozd siplje listje, kmet se veseli,
po skopi zemlji takt bijó podplati.

DONEC GRATUS ERAM TIBI

A. Sovrè.

On: Doklèr še jaz bil fant sem tvoj
in nikdo drug ni imel pravice
ljubiti tvoje belo lice:
sam šah bi menjal bil z menoj.

Ona: Dokler bilà sem tvoja mala
in ni še tvojega srca
mi vzela plava tékmica:
bi z Iljo ne bilà menjála.

On: Tak veš, za katero zdaj gorim?
Zna svirati, sladkó zapeti,
ne bal bi zanjo se umrèti,
samo da nje ne izgubim.

Ona: Pa veš, za koga jaz plamtim?
V njem svojo srečo sem uzrla,
o dvakrat bi voljnó umrla,
samo da njega obdržim.

On: A če ljubezni prejšnje sila
iznova naju bi vklenila,
če umakne se sviralca zlata
in tebi spet odpró se vrata?

Ona: Čeprav je lep ko zvezda mlada,
a ti lehák ko lesna skorja
in neobzrdán ko morská burja:
s teboj živim, umrjem rada!

EXEGI MONUMENTUM

A. Sovrè.

Postavil sem si spomenik, bolj trajen od kovine,
še višji kakor piramid kraljéve so zidine:
ne bo razjedel ga naliv, ne jezna moč viharja,
vekóv neštetih bežni tok ne zruši mi oltarja.

Ne bo vsegà me vzela smrt: je varen pred trohnenjem
moj boljši del; slovés bo moj še poznim pokoljenjem
do konca rasel zmeraj nov, vse dókler štel stopnice
na Kapitól bo svečenik kraj tihe svečenice.

Slavil me svet bo, kjer šumé Avfidovi valovi,
kjer žejni Davn je kraljeval nad kmečkimi domovi,
češ, glejte ga: popel se je visoko iz nižave,
presádil grško pesem k nam, ubral glasove prave.

Zategadelj, Melpóména, s ponosom zdaj se kiti,
po meni zaslužila si, da slava se glasi ti:
a meni v hvalo z lovorum, ki ga Apolon nosi,
ovij dobrótljivo sencà: tako tvoj pevec prosil!

VITAS HINNULEO ME SIMILIS

A. Sovrè.

Ne béži kakor srnica,	naj v pómlad brst se razživi,
ki v strmi gori brž boječe	naj skozi trnove kopine
poišče mater, vsa trepeče,	rjav martinček plaho šine,
ko v gozdu dahne sapica:	sré in koleno ji drhti.

Jaz nisem lev, še tiger ne,
da moč bi mojih zob te zmlela:
o pusti mater, saj si zrela,
da mož na dom odvede te!

„NAUKE TI SLAVNE POVEM . . .“

Satira II. 4. Prevedel prof. Fr. Omerza.

Horacij:

Kacij moj, kam in odkod?

Kacij:

Nikar me ne moti, ko hočem
vtisniti nauke v spomin si nove; pred njimi izginil
v nič bo Pitagoras koj in s Sokratom Platon učeni.

Horacij:

Res je, grešil sem, priznam, ko v ták neugodnem sem času
zmotil te v mislih bedak, a prosim te, dragi odpusti!
Kar si pozabil med tem, pozneje lahkó boš ponovil,
naj bo narave to dar al umetnost, v obojem si velik.

Kacij:

To mi je delalo skrb, kako bi vse si zapomnil;
kajti zavita je stvar in zavito je tudi govoril.

Horacij:

Kdo pa je človek le-ta, povej, je Rimljan ali tujec?

Kacij:

Nauke ti slavne povem, a molčal bom, kdo je njih oče. —

Jajca na mizo boš dal samo podolgasta, pomni,
boljši tako je okus in bela so bolj kot okrogla;
v taki lupini živi ti namreč prav lep petelinček.
Zelje s suhotnejših njiv je boljše kot zelje predmestno;
sočnat premalo je vrt, če z vódo preveč se poliva.
Gost iznenadi te kdaj, ki pozno zvečer te obišče?
Trda seve bo kokoš ugajala slábo jeziku;
vedi, da živo poprej boš v moštu utópil falernskem:
mečje postane meso. Od gob pa najboljše so tiste,
kar jih na trati dobiš, vsem drugim je malo verjeti.

Oni poleti bo zdrav, ki z murvami zajtrk zaključí,
vendar z dreves naj pobere jih prej, ko sonce pripeka.
Z močnim falerncem med je mešal Avfidij navadno:
napak, ker užiti se sme najbolje na prazen želodec,
lahkega kaj pa ni v kvar; z medico gotovo si milo
bolje namažeš srca. Če drob ti počasi deluje,
školjk in navadnih ostrig in kislic naberi si kratkih:
mora predreti ti ga, pa belega kojca ne zabi!
Lunin narašča obod, ko sluznate školjke so polne,
žlahtnih vendâr pa školjk ne daje morjé ti vsaktero.
Boljši od školjk velikank lukrinskih je bajski škrlatnik,
ježe Misenum redi in dobre ostrige Circeji,
širni grebenar ponos mehkužnega le je Tarenta.

Napačnih misli je vsak, da kuhinjsko zna že umetnost,
kdor proučil poprej natanko pravil ni okusa.
Ni še dovolj, če z drage pobral je mize kdo ribe,
toda ne ve, li boljše dišé pečene al v juhi,
da pomakne se gost, četudi je sit že, še k mizi.
V Umbriji bodi zrejen z želodom od gradnja merjasec:
skledo okroglo šibi, če plehko meso zaničuješ;
kajti z Lavrenta je slab, od trstja le dêbel in ločka.
Srna ni slastna vsekdar, če trsna očesca obira.
Kdor je previden, izbral le krak plodovite bo zajklje.
Kdaj je najboljšo meso in kakšno pri ribah in ptičih,
tega pred mano spoznal natančno noben še ni jezik.
Marsikdo kaže razum, da brska po novih pecivih.
Ni pa nikakor dovolj, če gleda kdo skrbno le eno,
kot če na primer skrbi, da vino slabó ne postane,
s kakšnim pa oljem bo ribo polil, mu briga je lanska.
Masiško vino mordâ najbolje boš pustil na prostem:
nočni očisti ga zrak, če gošča na dnu je ostala,
zginil aroma bo hud, ki v glavo preveč ti zaleze;
pristen okus pa zgubi, če boš ga precédil čez platno.
Kdor falernski sreš primeša surentskemu vinu,
čisto pravilno ravná, če čisti z golobjim ga jajcem:
kajti beljak gre na dno in tujih zmesi se navleče.
Komur se vino upre, z ocvrtimi polži in raki
zopet mu moč poživiš: solata le plava v želodcu,
vinskih prepolem kislin. Klobásice rajši zahteval,
rajši prigriznil bo gnjat, še to bo ugajalo bolje,
kar iz smradljivih beznic prineseš mu vroče na mizo.
Vredno je tudi, da več, kaj bistvo je dvojne omake.
Najprej preprosta je jed, dobiš jo iz sladkega olja,
mastnega vina dodaj in rázsol primešaj od tuna,
(prava edino je ta, ki v škatlicah pride iz Bizanca.)
Zdaj pa nareži zelišč, pomešaj in pusti zavreti.
Ko si z žafranom posul, počakaj, da vreti poneha,
olja po vrhu nalij, iz jagod samo iz Venafra.

Jabolka sočna so manj tiburtska kot sadje picensko,
 lepše čeprav za oko. Kampanskega hranil boš v loncu,
 grozd pa albanski se dá še bolj konservirati v dimu.
 Z jabolki druži se grozd, sreš z rázsoljo dobro ugaja,
 k belemu popru pa sol prikladna najbolje je črna:
 kdo pa iznašel je to? Jaz prvi sem dal to na mizo.
 Grozna napaka je, znaj, če daš tri tisoč na trgu,
 ribo pa gibčno potem v posodo preozko potisneš.
 Gnus se v želodcu zbudi prav velik, če strežnik pomočil
 v jed je na skrivnem si prst in čašo umazan prijemal,
 v starem pa vrču tiči po luknjicah zoprno blato.
 Žaganje, metla, prtič: so to že ogromni izdatki?
 Kdor zanemarja vse to, je zanj velikanska sramota.
 Pisan li mar mozaik boš z metlo umazano strgal?
 Tirske preproge boš dal krog grdih, nesnažnih obeskov?
 Te dragocene reči si miza bogata privošči.
 Graje tedaj si vreden tem bolj, ker to si priskrbel,
 kar pa skrbi bi dalo ti manj in stroškov, pozabil.

Horacij:

S tabo naj grem, na bogove rotim te, prijatelj učeni!
 Koder boš hodil, na to ne pozabi, da slišim osebno.
 Dasi povedal si res natanko mi vse iz spomina,
 vendar razlagaš samo, kar manjši pripravlja užitek.
 Gledal obraz bom moža, ki ti si ga, blagor ti, videl.
 Tebi se malo to zdi, ker srečo si to že dosegel,
 jaz pa po tem koprnim, da k skritemu pridem studentu,
 tam si zajamem pravil za blaženo, srečno življenje.

Razčlemba:

1. **Uvod:** Horacij sreča Kacija (1—11)
2. **Razprava:** slavnostni obed (12—34)
 - a. gustatio: lahke jedi, ki zbuja tek (12—34)
 - b. mensa prima: glavne jedi, pijača in omake (35—69)
 - c. mensa secunda: sadje kot poobedek (70—75)
 - č. Splošna navodila o snagi in postrežbi (76—87)
3. **Zaključek:** Pesnik želi učenjaka osebno spoznati (88—95)

CIRIL AHLIN: MOJE SRCE

V deveti deželi je čudežen grad:
 od zlatih streh zvončki srebrni vise
 in vsak sončni žarek jih zbudi,
 vsak veter, da pesem srebrno glase . . .
 Ta čudežni grad je moje srce.

ULYSSES Z ITHAKE

Komedija v petih slikah, spisal Ludwig Holberg.

Po Jacobsovi priredbi predelal Niko Kuret.

ČETRТА SLIKA.

Napis: Afriška obala.

Ulysses in Kilian. Le-ta nekaj žveči.

Ulysses: Ah, Kilian, zdaj sem pri kraju s sredstvi. Moje molitve, moje žrtve, vse zaman. Zdaj sva po zavzetju Troje blodila že več kot dvajset let od enega kraja do drugega, dokler se nama ni razbila ladja na tej afriški obali in naju ni gostoljubno sprejela kraljica Didona. Obljubila nama je novo ladjo, ampak bojim se, da svoje obljube ne bo izpolnila. Bojim se celo nečesa, česar niti izgovoriti ne upam . . .

Kilian: Česa se pa bojite, milostljivi gospod?

Ulysses: Bojim se, da se je Didona vame zaljubila.

Kilian: Mislite?

Ulysses: Jaz nesrečnik. Če je tako, o Kilian, potem svoje ljubljene Ithake ne bova več videla.

Kilian: Koliko let vam je bilo, milostljivi gospod, ko sva krenila z Ithake?

Ulysses: Bil sem v najboljših letih. Imel sem približno štirideset.

Kilian računa zase: Najprej štirideset let, potem deset let obleganja, to da petdeset. Dvajset let za vrnitev, da sedemdeset. Naglas: Sedemdeset let. Gotovo, dobra Didona se menda že posebno vnema za starine, če kaže hladno srce tolikim mladim gospodom, a se je obesila na vas, starega, plešastega gospoda.

Ulysses: Ne maram slišati takih stvari od tebe, Kilian. Tvoj račun je neumnost. Jaz sem še mož v najboljših letih. Pomisli rajši, kaj bi mogla storiti.

Kilian: Poskušati moramo, kako bomo na skrivaj zbežali.

Ulysses: Prav imaš, Kilian. Brž stopim in premislim stvar z drugimi najinimi tovariši. Počakaj me med tem časom in

ostani tukaj. Odide, a se kmalu spet vrne. Ves je prepaden. Ah, nebo, ali je mogoče? Ali se mora narava tako norčevati?

Kilian: Kaj se je zgodilo, milostljivi gospod?

Ulysses: Ah, Kilian, tega ne bi mogel verjeti, da nisem videl vsega z lastnimi očmi!

Kilian: Kaj pa vendar?

Ulysses roteče: Ah, Dido! Dido! Kako sem to zaslužil, da na tak način skažeš svoje čarovnije na mojih tovariših?

Kilian: Kaj so vsi začarani?

Ulysses: Didona jih je spremenila v -- prašiče! **Jokaje oddide.**

Kilian: Ej, to pa ni mogoče, milostljivi gospod. Zase. Saj so bili prašiči že poprej!

Tovariši prilezejo po vseh štirih na oder.

Kilian vmes: Ha, ha, ha, ha, ha, ha! Bes vas plentaj vse skupaj! Svoj živ dan nisem še videl kaj podobnega!

Prašiči ga vohajo: Oe, oe, oe, oe!

Kilian: Ali vas vrag jaše? Kaj ste zno-reli?

Prašiči: Mi smo prašiči, oe, oe, oe, oe!

Kilian jih posnema, po vseh štirih: Oe, oe, oe, oe, oe! Poslušajte fantje, kaj ste res prašiči?

Prašiči pritrjuje: Oe, oe, oe, oe, oe!

Kilian: Če ste res prašiči, pa žrite tudi prašičjo klajo! **Jim vrže narezanega korenja ali kaj podobnega.** Nate, žrite to. Za vas sem to pripravil.

Prašiči: Nismo lačni. Oe, oe, oe, oe!

Kilian jih tepe: Stran, pri priči mi to požrite ali pa vam zbijem salo s hrbtov. Žrite, žrite! Če ste prašiči, je to vendar najljubša jed za vas! **Bije po njih, kar se da.** Nenadoma vstanejo in stoje spet kot ljudje pred njim. Nekateri cvilijo, drugi govore:

Prašiči: Tako nam poštenja, te batine nam boš plačal! Zbeže.

Ulysses prihiti: Ah, Kilian, ali so odšli?

Kilian: Da, gospod, pregnal sem jim prašičje manire. Odšli so in hodijo spet po dveh kakor poprej.

Ulysses: In niso več prašiči?

Kilian: Tega ne bi trdil. Ali moje zdravniško znanje jih je vendar tako daleč pripravilo, da so opustili prašičji jezik in da so se postavili spet na dve nogi.

Ulysses: Kilian, ti si moj rešenik. Daj, da te objamem!

Kilian: Bilo bi mi v čast, če bi vi, milostljivi gospod, tudi postali prašič, da bi mi bilo dano veselje, tudi vas ozdraviti.

Ulysses: Poslušaj, Kilian! Ladja je pripravljena za odhod. Pohiti in zberi naše tovariše. Ko zapiha pravi veter, krenemo na visoko morje. Jaz medtem nekoliko odpočijem. Vrne se semkaj in me pokliči, ko boste nared.

Kilian: Kakor ukazujete, gospod.

Odide. Ulysses leže in zaspi. Dva moška planeta iz vrst gledalstva na oder.

Prvi: To je pa res križ s temi diletanti, vidiste. Če se jim posodi kostum, se ga ne dobi nazaj o pravem času in se stori čakati cel teden na plačilo, znaste. In kaj naj rečem v upravi?

Drugi: Imate prav, gospod garderober. Za kaj ste pa tako neumni? Ampak poglej si ga: tu ti sedi in spi v tem lepem plašču, ki je društvo zanj toliko plačalo! Ali nisem rekel predsedniku? Nesramnost je, če takole postopaš z izposojeni mi kostumi! Vleče Ulyssa za roko. Hehoj, gospodine, ali se takole spi v takihle dragih kostumih?

Ulysses zaspano: Kako si upaš motiti moje spanje?

Prvi poklekne k njemu: To sem jaz. Garderober. Gospod me vendar pozna.

Ulysses: Jaz te ne poznam.

Prvi: Zato pa jaz vas poznam.

Ulysses: Jaz sem Ulysses z Ithake.

Prvi: In jaz sem gospod garderober.

Ulysses: Jaz sem razdejal veliko mesto Trojo. Jaz sem prispel semkaj, da si o pomorem od težav svojih blodenj.

Drugi: In midva sva prišla po denar za izposojene kostume. Ampak vse zlepa.

Ulysses: Na obrazu ti berem, da si mnogo prizadevaš v življenju.

Drugi: Ojme, le še preveč. Kakor vsi ljudje, ki se otepajo z društvenim odborništvom.

Ulysses: Povej mi, velecenjeni odbornik, kje so drugi junaki Troje?

Prvi: Gospod, midva ne utegneva. Kostumi so za nocoj oddani drugim. Mu hoče sleči sukno.

Ulysses skoči pokonci: Ali si predrznež, položiti roko name! Poberi se pri priči ali pa okusiš mojo jezo!

Oba sta stopila za korak nazaj, a se brž vrneta.

Prvi: Ti se samo sleci.

Drugi: Ali pa boš okusil postavo in pravico.

Slečeta mu sukno.

Ulysses srdit: Nebo, ali se mi mora primeriti kaj takega po tridesetletnem vojskovanju!

Drugi: No, če si bil trideset let odsoten, boš za trideset let tudi plačal. Račun ti bova precej izstavila.

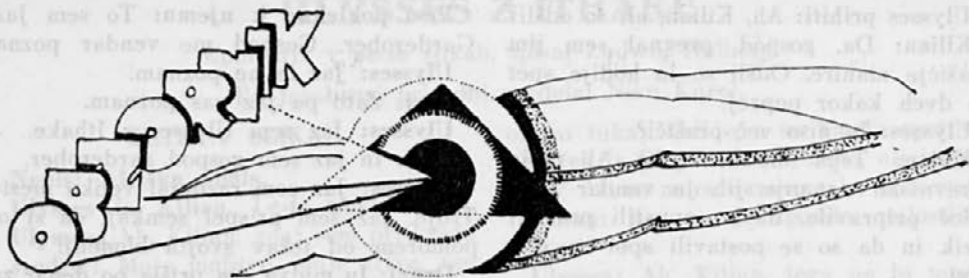
Prvi: Pa zbogom tačas! Oba izgineta.

Kilian kliče za odrom: Veter! Ugodni veter! Jadramo!

Ulysses odhiti v smeri klica.

(Dalje.)

NOVE KNJIGE

Knjige Družbe sv. Mohorja so šle letos med 44.315 udov, ki so prejeli v rednem izdanju *Koledar* za leto 1936 (Str. 276), *Večernice* 88. zv.: *Stiški tlačan* (Str. 149), drugi del knjige „Anton Martin Slomšek“ (Str. 140), *Zgodovino slovenskega naroda* 13. zv. (761—856) in *Vatomika*, zadnjega poglavarja Delavarov (Str. 64). *Koledar* je ohranil lansko lepo zunanost, vsebinsko je pa letos bolj poučen: kmečkim ljudem govori o kmečki zavednosti in o bodočih nalogah naše lepe vasi v sestavku Fr. Perniška „Naša vas“, delavstvu o njegovih postavnih pravicah, da bi jih znali izkoristiti, o čemer razpravlja Rudolf Smersu; vsem in tudi dijaštvu nižjih razredov pride prav strnjen pregled našega slovstva, ki ga je podal v „Slovenski besedi“ dr. Rudolf Kolarič. Najobširnejša in v teh časih potrebna je razprava dr. Ivana Ahčina o boljševisizmu. Poleg teh člankov pa prinaša še kramljanje *Zgodbo o koledniku*, Ob osemstoletnici stiške opatiije in *Pregled svetovnih dogodkov*, ki ga je napisal dr. V. Šarabon. Temu slede „*Novi grobovi*“, ob katerih se spominja kolednik z besedo in sliko pomembnih mož, ki so umrli preteklo leto, nakar nas seznanja Franc Krašovec z Argentino in Slovenci, nazadnje pa spoznamo še patra Cirila Zupana, starosto slovenskih ameriških duhovnikov, nakar obnovimo v *Letopisu* razne dogodke in se ustavimo še ob škofu Ivanu Jožefu Tomažiču, ki je pokrovitelj Mohorjeve družbe za Jugoslavijo. Imenik vseh udov obsega strani

106—224; v njem so tudi slike umrlih udov. Da prinaša *Koledar* tudi sicer mnogo ilustracij k posameznim spisom, ni treba posebej omenjati. Kakor je smotreno urejen, vendar ne kaže, da bi v prihodnje povsem opustil leposlovje in tako pretrgal z lepo tradicijo! V *Večernicah* nadaljuje Ivan Zorec s svojo široko zasnovano povestjo *zgodovino stiškega samostana*. *Stiški tlačan* je res prava ljudska povest, ob kateri bodo najširši sloji udov zadovoljni in jo z veseljem brali, saj je pisatelj natrpal vanjo toliko dejanja in motivov, ki šolanemu človeku niso sicer novi, a jih vendar priznalno sprejme, zlasti ko je vse podano v tako lepem pristnem ljudskem jeziku. — *Slomšek* prelata dr. Fr. Kovačiča je temeljito delo, ki je gotovo potrebno v času, ko pričakujemo beatifikacijo tega našega vzornega škofa. — V 13. zvezku *Zgodovine slovenskega naroda*, ki jo piše dr. Josip Mal, smo še vedno v viharinem letu 1848 in se mudimo v deželnem zboru štajerskem, na sestanku alpskih dežel, vidimo, kako je bilo z *Združeno Slovenijo* pa z jezikovnim vprašanjem ter z ustavo in državnim zborom. V poglavju Slovenci in sosedje se poučimo, kako je bilo tedaj s stiki s Hrvati, kakšno je bilo naše razmerje do Avstrije, kako je bilo tedaj z volitvami v frankfurtski parlament in še, kako je bilo razmerje Slovencev do nemškega vprašanja. Ob reprodukciji sodobnih slik, listin in tiskov bo razgibano dobo naših pradedov gotovo sleherni še z večjim zanimanjem prebiral. — *Vatomika* je biografska zgodba zadnjega poglavarja indijanskega ro-

du Delavarov. Spisal jo je Fr. Weiser D. J., ki ga Slovenci že poznamo (Luč z gora, Najmlajši reporter je pa obljubljen), prevedel pa Janez Pucelj, ki je svojo prevajalsko spretnost pokazal že pretekla leta v Mohorjevih edicijah. Te dobre „indijanarice“ bo predvsem vesela mladina, čeprav ne pride povsem na svoj račun. Zgodbo je lepo ilustriral Hinko Smrekar. — Ob tem lepem letnem daru opozarjamo dijaštvo, naj ne zamudi lepe prilike in naj se naroči na knjige Mohorjeve družbe za prihodnje leto. Člana-rina je samo Din 20.— O izrednih letoš-njih mohorskih knjigah spregovorimo pri-hodnjici.

P O M E N K I

Vasilij. Vaša „Skušnja“ je sicer pre-prosta stvarca, a vendar kaže, da imate talent. V eni prihodnjih številc jo pri-občim. „Sveta noč“ je pa samo dobra na-loga!

Fr. K. Pesmi se mi ne zde kaj poseb-nega, proza je boljša, kar prijetno pi-sana, samo nekam preveč zastrta je in ne vem, če bi večina naročnikov vedela, kam z njo. Priporočam se za kaj dru-gega!

P.Gaber. Poslane pesmi kažejo lep na-predek. „Zimski sonet“ me je prepričal, da formo in metriko že popolnoma ob-vladate, le vsebinsko ni še nikake glo-bine. „Kdo je štel?“ priobčim.

Janošna. Ob pesmih in prozi sem dobil vtis, da se boste še lepo razvili. Morda to in ono nekoliko opilim in pride potem na vrsto.

Creditor. Ob Vaših dveh pesmih pri-čakujem, da se prihodnjic oglasite z večjo pošiljko, ker sem po teh prepri-čan, da imate gotovo še kaj lepšega cve-tja s pesniških gredic.

J. E. Izbral sem samo eno, druge se mi ne zde še godne. Rad bi, da bi se češče oglašali.

Zvonimirov. Vaša pošiljka je prva iz meščanskih šol in sem je bil že zato ves-el. Iz priloženega pisma sem izvedel, da

nište začetnik, da ste nekaj svojih pesmi poslali tudi že drugim listom, ki so jih natisnili. No, gotovo so bile boljše kakor te, o katerih Vam ne morem reči, da bi bile že godne za natis, čeprav očitujejo dokaj oblikovne spretnosti. „Pridi!“ je vsebinsko najboljša, samo njena zmedena črnogledost mi ne ugaja. V „Zimski“, „Prividu“ in „Komarju“ ste pa preveč vsakdanji, nič pesniškega ni v njih. Le še kaj zapojte, a vse naj bo preprosto in pristrčno, kot pač doživljate, ker nare-ženost in iskanje preko moči ne bo nikdar prava pesem!

Viljem. Verzi Vam prijetno teko, samo pravega poleta še ni v Vaših pesmih, ker Vam manjka prave emocije. Ne mislite, da je že vsaka verzifikacija pesem! To ali ono bom pa le priobčil, čeprav po potrebi opiljeno!

B. J. Kolikor se spominjam, Vam proza lepše teče ko pesem; ob obeh, ki ste jih zadnjic poslali, ne morete utajiti volje in nareženosti, radi česar ne vplivata, kakor bi sicer lahko.

Mirijam. Zamisel pesmi „V kapeli“ je lepa, a izzveni v prehud disakord. Prav tako me je tudi pri drugi razočaral fi-nale. Ne vem, čemu gledate vse tako črno, ko Vam vendar ni življenje tako trdo, da bi morali tako obupno peti! Več veselja, fant!

Aleš Skrajneški. Vaša zgodba „Na bo-žični večer“ je lep zametek ljudske po-vesti, v kateri pa boste morali razmerje med Jaklom in mlinarjem vse drugače zaplesti, da bo Jakel lahko tako nastopal. Tudi Korenovka bi morala biti že spo-četka bolj aktivna. Pošljite drugič kaj krajšega in pišite samo na eno stran! — Veseli me, da Vam letošnji letnik tako ugaja. Poagitirajte zanj, da bi dobil še večje število naročnikov! Če bi vsak do-sedanjih dijaških naročnikov pridobil le še enega, potem bi se Mentor lahko še vse drugače postavil!

Tihomir Ravninski. V črtici „Za kru-hom“ bi morali najprej pokazati razme-re, ki so primorale Franceta, da se je odločil iti v tujino. Sveda bi morali po-

tem tudi drugače pokazati njegovo ljubezen do Marte, ki zdaj kar tako mimogrede nastopi. Zaključna odstavka sta pač v primeri s slovesom prepovršna. Sicer pa pišete prijetno in se boste gotovo še lepo razvili.

J. K. Prijateljeva tragična smrt Vas je, kar je umevno, silno pretresla in hoteli ste mu postaviti lep spomenik, ki naj bi ga prinesel Mentor. Rad bi Vam ustregel, toda poslani spis je tako razvlečen in neenoten in še nabrekkel, da je popolnoma zastrl prijateljov obraz, katerega bi gotovo vsak hotel spoznati iz Vaših vrst, a bi ga zaman iskal. Napišite kratko in pre-

gledno in toplo in stvarno, kar ste to pot tako zaneseno povedali, pa bo nemara dobro, da bom lahko priobčil. Dotlej pridržim priloženo fotografijo, ki bi jo uporabil.

Štefan Gomilski. V „Ironiji usode“ ste svojega junaka kar dobro orisali. Prihranim ga in ga nemara v zadnji številki, ko postane aktualen, priobčim. Prvi dve pesmi kažeta, da je v preprostosti Vaša moč, sonet je pa prisiljen.

Popravek: Kdor se je spotaknil v „Spominih“ na str. 80 v tretji vrsti, popravi: pa brez nepotrebne . . . priklade.

ZANKE IN UGANKE

1. LITERARNA.

(Čampa)

- 1) Mladim srcem je težko dumeti življenje.
- 2) Klic divjih gosi naznanja pričetek jeseni.
- 3) Podobe iz sanj so često odsevi resničnosti.
- 4) Mati je mučenica ljubezni.
- 5) Tudi os življenja se suka okoli same sebe.
- 6) Klic po življenju gre od duše do duše.
- 7) Otroci, sonca in zraka se nikar ne bojte!

Poišči v vsakem teh stavkov naslov znane knjige in ji določi tudi pisatelja!

REŠITEV ZANK IN UGANK.

1. Voščilo: Vsem ugankarjem mnogo veselja v praznikih!
2. Prerokba: Kakor v prvem polletju kane, rado tudi v drugem tako ostane.
3. Recept: Jurčič: Domen. — 4. Posetnica: Naročnik „Mentorja“.

Prav so rešili: Andolšek Andrej, Arhar Ivo, Benkovič Niko, Erjavec Karol, Fister Franc, Humek Miha, Iskra Tonček, Malavašič Roman, Markič Ivo, Mašič Tone, Predanič Edi, Pustotnik Franjo, Saje Joško, Seljak Joža, Slapšak Teodor, Strle Tone, Tavčar Martin, Urbančič Miško, Vrabič Lado in Vrolih Franc, vsi iz Št. Vida; Romih Ivan, osmošolec, Maribor; Jevnihar Janez, dijak, Ljubljana. Čekuta Vilko, Ljubljana; Martin Lorbar, dijak, Dolga vas pri Kočevju; Wagner Josip, drugošolec, Ptuj — (brez Prerokbe); Ahačič Metod in Rabič Adolf, petošolca v Št. Vidu nad Lj.; Šmitek Janez, osmošolec, Kržišnik Stanko, sedmošolec, oba iz Kranja; Kern Franjo, gimnazijec, Kokrica pri Kranju; Jakob Ogrizek, Peče; Jug Franjo, Studenci pri Mariboru.

Izzreban je bil Strle Tone ki dobi Svenssonovo Mesto ob morju.

Nagrada za prihodnje žrebanje: Starejši letnik „Mentorja“ po želji.

Novo, upravo izašlo!
Djačka enciklopedija,
Srednjoškolski repetitorij
i Kalendar za školsku
godinu 1935-1936.

na 380 strana sa 8300 podataka iz svih naučnih i praktičnih disciplina. Repetitorij cjelokupnog znanja u džepnom formatu. Sestavio ga prof. A. Marsić.

Meko vezan u cijelo platno sa zlatnim naslovom cijena Din 20.-

Dobije se u svakoj boljoj knjižari ili izravno kod nakladne Knjižare St. Kugli, Zagreb, Ilica 30.

Salje se pouzecom ili uz unapred poslani novac franko.

NOVA ZALOŽBA
V LJUBLJANI
Kongresni trg št. 19.

SOLSKE POTREBŠCINE za vse šole, učila, zvezki, barve, risalno in tehnično orodje, nalivna peresa,

KNJIGE: šolske, leposlovne in znanstvene. Tuja literatura v vseh jezikih. Cankarjevi in Finžgarjevi zbrani spisi.

PO ZELO NIZKI CENI odlični prevodi iz klasične literature za šolsko čtivo. Kot pomožna knjiga dr. Jak. Kelemina: Literarna veda.

Pred nakupom

domaćih ali inozemskih knjig, revij, muzikalij itd. obrnite se na

Jugoslovensko
knjižarno
r. z. z. o. z
Ljubljana
Predškofijo

Ima stalno bogat sortiment slovenskih in tujejezičnih leposlovnih ter znanstvenih knjig ● zbirko žepnih slovarjev in učbenikov ● šolske knjige ● **Naročniki** knjižnih zbirk (Leposlovne - Ljudske knjižnice ● Zbirke domačih pisateljev in Kosmosa) uživajo pri nakupu knjig domače zaloge ● **25% popust** (izvzemši šolskih)

Zahtevajte brezplačno cenike lastne založbe in knjižnih zbirk

LJUDSKA
POSJOJILNICA
V LJUBLJANI

registr. zadruga z neom. zavezo
Miklošičeva cesta 6
(v lastni palači)

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri

NOVE VLOGE, vsak čas razpoložljive, obrestuje po 3%

? ALI POZNATE SLOVENSKO ZAVAROVALSTVO ?

Zadnja desetletja prejšnjega stoletja so v slovenski gospodarski zgodovini zelo važna. V konsumnih družtvih in blagovnih ter kreditnih zadrugah je našel slovenski človek rešitev iz spon tujih kapitalistov in se osamosvojil.

V enem dolgo časa ni mogel stopiti na lastne noge — v zavarovalstvu. Naši ljudje so bili v tej važni gospodarski panogi često prepuščeni na milo voljo tujcev, ki so iz nesreče našega človeka kovali zlate kapitale.

Pa je šinila tudi tu rešitev v letu 1900 z ustanovitvijo samostojne slovenske zavarovalnice

Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani

Tekom 35 let se je Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani iz skromnih početkov razvila v mogočno gospodarsko podjetje, ki ima v elementarnem oddelku 21 milijonov, v življenjskem pa 29 milijonov kritnih sredstev. Letni premijski donos znaša v elementarnem oddelku približno 10 milijonov, v življenjskem pa nekaj nad 5 in pol milijona.

Za enkrat vodi Vzajemna zavarovalnica naslednje panoge:

- a) **ELEMENTARNI ODDELEK.** požarno zavarovanje, steklo, jamstvo, kasko, nezgode vlom in zvonove.
- b) **ŽIVLJENJSKI ODDELEK.** življenjsko in rentno zavarovanje v vseh kombinacijah, dalje v posebnem oddelku
- c) **KARITAS.** posmrtninsko zavarovanje.

Slovenski izobraženec mora poznati zgodovino in pomen slovenskih gospodarskih institucij, da ve prav svetovati in prav tolmačiti vsakemu slovenskemu gospodarju, ki se z zaupanjem obrne nanj za nasvet.